

Podatkowe aspekty pomocy dla Ukrainy

Spis treści

Podatkowe aspekty pomocy dla Ukrainy – część pierwsza	3
1. Ukraińcy wobec skutków podatkowych otrzymanej pomocy.....	3
2. Pomoc Ukraińcom a koszty uzyskania przychodu	4
Podatkowe aspekty pomocy dla Ukrainy – część druga	6
1. Skutki podatkowe CIT	6
2. Zaniechanie poboru Estońskiego CIT.....	7
3. 0% stawka VAT dla towarów przekazanych na pomoc	7

Podatkowe aspekty pomocy dla Ukrainy – część pierwsza

Pierwsza części publikacji dotyczącej pomocy podatkowej dla Ukraińców i Ukrainy, dotyczy dwóch kwestii:

- ✚ Konsekwencji podatkowych Ukraińców, którym udzielono pomocy oraz
- ✚ Polaków (osób fizycznych), którzy tej pomocy udzielają.

1. Ukraińcy wobec skutków podatkowych otrzymanej pomocy

Pomoc humanitarna otrzymywana przez obywateli Ukrainy jest zwolniona z podatku dochodowego.

Szczegółowy przepis ustawy o PIT, w tym zakresie (art. 52zh) zawiera 3 ograniczenia:

1. *pomoc otrzymano między 24 lutego a 31 grudnia 2022 r.,*
2. *otrzymujący pomoc musi przybyć z Ukrainy do Polski,*
3. *otrzymujący pomoc musi posiadać ukraińskie obywatelstwo.*

Przepisy celowo nie zawierają definicji pomocy humanitarnej, ani limitów określających wysokość zwolnienia.

W uzasadnieniu do jej projektu napisano:

„Zwolnione z opodatkowania będą wszelkie świadczenia, niezależnie od ich rodzaju, a zatem pieniężne, rzeczowe oraz nieodpłatne świadczenia przekazane lub udostępniane uchodźcom.

Proponujemy nie określać ich rodzajów, ze względu na spodziewaną ich dużą różnorodność, uzależnioną od sytuacji faktycznej, w jakiej znalazł się dany uchodźca.

Pomocą humanitarna może być zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych, tj. udostępnienie lokalu mieszkalnego, zapewnienie żywności. Pomocą taką może być w konkretnym przypadku sfinansowanie leczenia, czy też opłacenie nauki, czy kursów pozwalających na zmianę kwalifikacji zawodowych”.

Jednocześnie, żadnych zmian nie wprowadzono w zasadach podatku od spadków i darowizn. Oznacza to, że rzeczy i prawa majątkowe otrzymane w wysokości większej niż 4.902 złote na osobę, powinny zostać opodatkowane przez obdarowanych w wysokości:

- 12% podatku do kwoty 10.278 złotych,
- 1.233 złotych i 40 groszy oraz 16% podatku od kwoty pomiędzy 10.278, a 20.556 złotych,
- 2.877 złotych i 90 groszy oraz 20% podatku od kwoty powyżej 20.556 złotych.

Definicja darowizny, znajduje się w przepisach kodeksu cywilnego:

„Przez umowę darowizny darczyńca zobowiązuje się do bezpłatnego świadczenia na rzecz obdarowanego kosztem swego majątku (art. 888 §1 k.c.)”.

Należy wobec tego pamiętać, że przepisy podatku od darowizny będą dotyczyły nie tylko „darów” pieniężnych, ale wszystkich „bezpłatnych świadczeń” na rzecz Ukraińców.

Ciężko jednoznacznie odnieść się do braku zwolnienia z podatku od darowizny. Argument wykorzystania przepisu do prania pieniędzy, który spowodował jego usunięcie z końcowej wersji ustawy, wydaje się co najmniej uzasadniony.

Rozwiązaniem może być wobec tego możliwość wystąpienia z wnioskiem o częściowe lub pełne umorzenie podatku z tytułu darowizny, do którego obdarowany posiada prawo na mocy przepisów Ordynacji podatkowej.

2. Pomoc Ukraińcom a koszty uzyskania przychodu

Rozmiar i skala pomocy udzielonej Ukraińcom przez Polaków jest czymś niespotykanym. Zasady stosowania ulg podatkowych, będą jednak możliwość rozliczenia tej pomocy znacząco zawężały.

Wynika to przede wszystkim z natury pomocy, którą na potrzeby podatku dochodowego trzeba odpowiednio udokumentować, z ustawowych limitów odliczenia darowizny, a także grupy podmiotów która może taką darowiznę otrzymać.

Limit dla darowizny (pomocy), którą można odliczyć od podatku wynosi maksymalnie 6%, dla osób fizycznych. Oznacza to, że pomoc udzielona powyżej tej kwoty, nie wpłynie w żaden sposób na rozliczenie PIT.

Drugie ograniczenie w odliczeniu darowizny, wynika z przepisów wymagających jej udokumentowania. Udowodnienie darowizny, wyróżnia przede wszystkim pomoc pieniężną i niepieniężną.

W przypadku pomocy pieniężnej, wystarczającym dowodem będzie dowód wpłaty na rachunek płatniczy obdarowanego lub jego rachunek w banku, inny niż rachunek płatniczy (art. 26 ust. 7 pkt 1 ustawy o PIT).

W przypadku natomiast pomocy niepieniężnej, sprawa mocno się komplikuje. Bowiem, aby odliczyć darowiznę niepieniężną, trzeba przedstawić dowód z którego wynikają dane identyfikujące darczyńcę oraz wartość przekazanej darowizny wraz z oświadczeniem obdarowanego o jej przyjęciu (art. 26 ust. 7 pkt 2 ustawy o PIT).

Trzecie ograniczenie odliczenia pomocy od podstawy podatku dochodowego, ma charakter podmiotowy. Oznacza to, że z odliczenia będzie mogła skorzystać wyłącznie pomoc udzielona wymienionej w przepisach grupie odbiorców. Należy na wstępie podkreślić, że do tej grupy nie zaliczają się pojedyncze osoby (i rodziny), które tę pomoc już otrzymały.

Grono dotychczasowych odbiorców, tj. organizacji pożytku publicznego, czy darowizn na cele kultu religijnego, zostało powiększone o następujące grupy, realizujące cele przeciwdziałania skutkom działań wojennych na terytorium Ukrainy:

1. organizacje pożytku publicznego lub organizacje równoważne wg analogicznych przepisów ukraińskich,
2. jednostki samorządu terytorialnego,
3. Rządowa Agencja Rezerw Strategicznych,
4. podmioty wykonującym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub na terytorium Ukrainy działalność leczniczą lub działalność z zakresu ratownictwa medycznego.

Komentarz do przepisów

Powyższe przepisy dotyczą wyłącznie możliwości odliczenia kilku procent podstawy opodatkowania od podatku PIT. Jest to przede wszystkim konsekwencja charakteru (założeń) polityki podatkowej, która od trzech dekad niezmiennie komplikuje polski system podatkowy, wymaga coraz to nowych dokumentów i pozycjonuje podatnika w roli jeszcze nie skazanego przestępcy. Wypracowanych zasad i sposobu działania organów podatkowych, nie można więc zmienić jedną ustawą, uchwaloną w ciągu 5 dni od dnia skierowania jej do Sejmu.

Bynajmniej nie oznacza to, że udzielona pomoc jest przez to mniej warta. Wręcz przeciwnie. Jest budzącą szacunku dobroczynnością na ogromną skalę i świadectwem świetnie zorganizowanego, nowoczesnego społeczeństwa.

Podatkowe aspekty pomocy dla Ukrainy – część druga

Druga części publikacji dotyczącej pomocy podatkowej dla Ukraińców i Ukrainy, porusza następujące kwestie:

- ✚ skutki podatkowe CIT dla firm, które udzielają pomocy,
- ✚ zaniechanie poboru Estońskiego CIT, dla pomagających firm,
- ✚ zastosowania 0% stawki VAT dla przekazanych nieodpłatnie towarów.

1. Skutki podatkowe CIT

Podobnie jak w przypadku osób fizycznych, możliwość obniżenia podstawy opodatkowania o darowizny, jest ograniczona limitem ustawowym. W przypadku CIT, jest on trochę wyższy i wynosi maksymalnie 10% dochodu firmy (art. 18 ust. 1 ustawy o CIT).

Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, zmienia zasady opodatkowania, w odniesieniu do CIT, przede wszystkim poszerzając katalog odbiorców darowizny (którą można następnie odpisać od podatku).

Analogicznie, grono dotychczasowych odbiorców, tj. organizacji pożytku publicznego, czy darowizn na cele kultu religijnego, zostało powiększone o następujące grupy, realizujące cele przeciwdziałania skutkom działań wojennych na terytorium Ukrainy:

5. organizacje pożytku publicznego lub organizacje równoważne wg analogicznych przepisów ukraińskich,
6. jednostki samorządu terytorialnego,
7. Rządową Agencję Rezerw Strategicznych,
8. podmioty wykonującym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub na terytorium Ukrainy działalność leczniczą lub działalność z zakresu ratownictwa medycznego.

W przypadku pomocy pieniężnej, należy przechowywać (jako dowód) dowód wpłaty na rachunek płatniczy obdarowanego lub jego rachunek w banku, inny niż rachunek płatniczy.

W przypadku pomocy niepieniężnej, aby odliczyć darowiznę, tu również trzeba przedstawić dokument z którego wynikają dane identyfikujące darczyńcę oraz wartość przekazanej darowizny wraz z oświadczeniem obdarowanego o jej przyjęciu (art. 18 ust. 1c ustawy o CIT).

Jeśli towary będące przedmiotem darowizny są opodatkowane VAT, to wartość tej darowizny również będzie powiększona o VAT.

Wartości przedmiotu darowizny nie powinna odbiegać od wartości rynkowej. Jeśli bez uzasadnionej przyczyny, wartość przedmiotu darowizny znacząco odbiega od wartości rynkowej, organ podatkowy może interweniować w celu zastosowania ceny rynkowej i związanych z tym skutków podatkowych (art. 18 ust. 1b w zw. z art. 14 ust. 1 ustawy o CIT). W założeniu ustawodawcy, celem tego przepisu jest zapobieganie zawyżania wartości darowizny, dla sztucznego obniżenia wysokości podatku.

Jak zaznaczono w poprzedniej części – zmiany wprowadzone ustawą z 12 marca, zmieniają przepisy podatkowe w niewielkim stopniu, przede wszystkim powiększając grono odbiorców pomocy humanitarnej, którą następnie będzie można odliczyć od podatku. Nie dotyczą natomiast systemowej konstrukcji pobierania podatku i systematycznie zwiększającego się obowiązku prowadzenia wymaganej przepisami dokumentacji.

2. Zaniechanie poboru Estońskiego CIT

Specjalne rozwiązanie w przepisach podatkowych, dotyczące przeciwdziałania skutkom wojny na Ukrainie, zostało przedstawione również dla firm rozliczających się w reżimie „Estońskiego CIT”.

Zgodnie z zasadami Estońskiego CIT, podatkwowi podlegają m.in. wydatki niezwiązane z działalnością gospodarczą (art. 28m ust. 1 pkt 3 ustawy o CIT).

§1 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 18 marca 2022 r. (Dz.U. 2022 poz. 641), zarządza zaniechanie poboru tego podatku, w wysokości:

- ✚ kosztów wytworzenia lub nabycia rzeczy (praw) będących przedmiotem darowizn przekazanych na cele związane z przeciwdziałaniem skutkom działań wojennych na terytorium Ukrainy,
- ✚ kosztów poniesionych z tytułu wykonania nieodpłatnego świadczenia, którego celem jest przeciwdziałanie skutkom działań wojennych na terytorium Ukrainy.

W uproszczeniu, oznacza to, że wydatki niezwiązane z działalnością gospodarczą (firm które rozliczają się Estońskim CIT), nie będą opodatkowane, tak długo jak będą pomocą przekazaną na cele związane z przeciwdziałaniem skutkom wojny na Ukrainie.

Tak jak w przypadku zasad zwolnienia z podatku dochodowego, również w Estońskim CIT, grono odbiorców pomocy humanitarnej, wobec której nie nastąpi pobór podatku dotyczy tylko:

- a. organizacji pożytku publicznego lub organizacji równoważne wg analogicznych przepisów ukraińskich,
- b. jednostek samorządu terytorialnego,
- c. Rządowej Agencji Rezerw Strategicznych,
- d. podmiotów wykonującym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub na terytorium Ukrainy działalność leczniczą lub działalność z zakresu ratownictwa medycznego.

Ograniczenie czasowe Rozporządzenia trwa od 24 lutego do 31 grudnia 2022 r.

O ile Rozporządzenie Ministra Finansów nie wprowadza dodatkowych zasad dotyczących prawidłowego udokumentowania darowizny wobec Estońskiego CIT, rekomendujemy zastosowanie zasad dokumentowania omówionych w punkcie 1.

3. 0% stawka VAT dla towarów przekazanych na pomoc

Generalna zasada dotycząca podatku VAT co do prezentów (darowizn), traktuje je na równi z tzw. dostawą towarów i w związku z tym wymaga, żeby odprowadzić od tego prezentu podatek (należny).

Wyjątkiem są tzw. prezenty o małej wartości, od których nie trzeba odprowadzać podatku (art. 7 ust. 2 ustawy o VAT). „*Mała wartość*” jest to po prostu:

- + wartość nieprzekraczająca 20 złotych netto lub
- + wartość nieprzekraczająca 100 złotych netto jeśli podatnik prowadzi ewidencję osób obdarowanych.

W celu przeciwdziałania skutkom wojennym na Ukrainie, Minister Finansów wydał Rozporządzenie z dnia 3 marca 2022 r. (Dz. U. 2022 poz. 531), które **umożliwia przekazania darowizny z 0% stawką VAT.**

Określając odbiorców darowizny, rozporządzenie przewiduje wyłącznie 3 rodzaje podmiotów na rzecz których można dokonać dostawy towarów ze stawką 0%:

- Rządową Agencję Rezerw Strategicznych;
- podmioty lecznicze w rozumieniu art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej;
- jednostki samorządu terytorialnego.

Podobnie jak w odniesieniu do podatków dochodowych, nie zawarto listy przedmiotów które można zaliczyć do pomocy humanitarnej. Oznacza to, że ze zwolnienia może korzystać niemal wszystko.

Należy pamiętać, że również w podatku od towarów i usług, aby zastosować stawkę 0% VAT trzeba tę pomoc odpowiednio udokumentować.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów, można to zrobić na 2 sposoby:

- 1) **na podstawie umowy darowizny** (między firmą, a RARS, podmiotem leczniczym lub jednostką samorządu terytorialnego) – jest to rozwiązanie rekomendowane przez MF,
- 2) pisemnym potwierdzeniem dokonania dostawy towarów przez firmę oraz RARS, podmiot leczniczy lub jednostkę samorządu terytorialnego.

Powyższe zasady rozliczania 0% VAT potrwać do 30 czerwca 2022 r.